

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Van klein tot groot

*Wethouders investeren in
kansen voor jongeren*

Robert Kleine

Aletta van der Veen

Jeroen Westendorp

Marc Büdel

Ankie van Tatenhove

Inhoud

05

Maarten van Ooijen
Staatsecretaris van
Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

06

Leon Meijer
Jürgen Vissers

10

Robert Kleine
Andries Bouwman
Bert Koops

14

Marcel Reijven
Jeroen Westendorp

18

Gerria Toeter
Jan Overweg
Rabella Wiersma

22

Frank Berkhout
Aletta van der Veen

26

Win Bijman
Alwin te Rietstap
Ron de Haan

30

Ko Scheele
Adrie Bragt

34

Marc Budel
Theo Maas
Peter Verschuren

38

John Does
Ankie van Tatenhove
Jelle Zoetendal

42

Colofon

“Ik wil samen
met u knokken
voor elk kind”

Voorwoord

Ga met jongeren in gesprek. Kijk altijd naar de lokale situatie. Geef gezinnen en ouders een stem in de beleidsvoorbereiding. Het zijn slechts drie van de vele tips die in dit boekje staan. Ze zijn afkomstig van 23 wethouders die terugkijken op 4 jaar portefeuille jeugd. De meeste tips klinken eenvoudig, maar zijn zo belangrijk. Ze helpen bij het beantwoorden van vragen als: waar zijn jongeren het meest mee geholpen? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat kinderen in Nederland gezond en veilig opgroeien?

Het zijn vragen die we moeten beantwoorden om de zorg aan kinderen en jongeren te verbeteren. Dat is een pittige klus, er spelen grote problemen in de jeugdzorg. De houdbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid staan onder grote druk. We moeten daarom de jeugdzorg anders organiseren. Dat vraagt om een gesprek over de inhoud en het centraal stellen van de kinderen waarover het gaat. Een gesprek dat ik in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd de komende tijd graag wil voeren met gemeenten en andere betrokken partijen. Preventie, de reikwijdte van de jeugdhulp en de inrichting van de toegang zijn daarbij belangrijke thema's.

Ik ben blij dat een groeiende groep wethouders hierover al nadenkt. Zij staan vóór de kinderen en gezinnen in hun gemeente, betrekken hen bij het beleid en kiezen ervoor om te investeren in preventie en versterken van het dagelijks leven van jongeren. Ik wil deze beweging helpen te versnellen en te verspreiden. Ik wil samen met u knokken voor elk kind.

Het Bestuurlijk Leernetwerk Preventie Jeugd voor jeugdouders, georganiseerd door de VNG en VWS, maakt daar onderdeel van uit. Tijdens bijeenkomsten praten wethouders met elkaar en delen ze hun ervaringen over hoe zij invulling geven aan het aanpassen van het jeugdbeleid.

In dit boekje vindt u verhalen van 23 wethouders die hebben deelgenomen aan dit netwerk. Zij vertellen wat ze hebben bereikt, hun drijfveren en visie en wie hen heeft geïnspireerd. Ook geven zij tips aan collega's in andere gemeenten. Ik hoop dat hun verhalen u inspireren om net als deze wethouders aan de slag te gaan met het verbeteren van het jeugdbeleid, zodat alle jongeren gezond en veilig kunnen opgroeien.

Maarten van Ooijen
Staatsecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

“Jeugd is de portefeuille van de toekomst”

Wat ze voor hun eigen kinderen willen, willen ze ook voor de kinderen in hun dorp. Voor wethouders **Leon Meijer** (Ede) en **Jürgen Vissers** (Drimmelen) is dit een belangrijke drijfveer. Ze gaan in gesprek met kinderen, omarmen lokale initiatieven en schromen niet om het verschil te maken voor individuen. Leon Meijer en Jürgen Vissers kijken samen terug op 4 jaar portefeuille jeugd.

Leon Meijer
Ede

Jürgen Vissers
Drimmelen

“Als jij verschil wil maken in jouw stad, zorg dan dat kinderen goed hechten”

Leon (57) heeft 4 kinderen – van 31, 28, 26 en 23 jaar oud – en een pleegdochter van 12. Jürgens kinderen zijn nog jong, 7 en 9 jaar. Ze zeggen het allebei: ze gunnen de kinderen in hun gemeente dezelfde basis die zij hun eigen kinderen kunnen bieden. Ze zouden ook geen andere portefeuille dan jeugd willen hebben. “Het is de portefeuille van de toekomst”, aldus Jürgen. Dat zie je terug in wat ze doen. Zo is Leon trots op het hechtingsprogramma dat in Ede is gestart. “Toen ik in mijn vorige periode als wethouder op werkbezoek was in Denemarken, had ik een interessant gesprek met een begeleider in de jeugdgevangenis. Ik vroeg hem wat er anders had moeten gaan in de levens van de jongeren om jeugddetentie te voorkomen. ‘Hechting’, zei hij. ‘Als jij verschil wil maken in jouw stad, zorg dan dat kinderen goed hechten.’ En dat is precies wat we nu doen. Verloskundigen en kraamverzorgenden zijn getraind om signalen van slechte hechting op te pikken. En om ouders te helpen. Want sommige ouders hebben gewoon de tools niet. Kiekeboe is bijvoorbeeld een hechtingspeltje. ‘Je ziet me niet, maar ik ben er wel.’ Dat wil je kinderen meegeven.”

Ede als eiland

Ook de ‘eilandgedachte’ maakt Leon blij. “Die kwam op tijdens een ontspannen brainstormsessie met ambtenaren. Daar bedachten we het beeld van Ede als eiland. Onze wens was dat geen enkel kind van het eiland af hoeft voor hulp. Ook niet als ze complexe zorg nodig hebben. Die eilandgedachte zijn we gaan uitwerken. We hebben nu een netwerk van aanbieders dat alle mogelijke zorg biedt. Maar heel soms lukt het niet. Een paar weken geleden kreeg ik een mail van een meisje in een gezinshuis in Utrecht. ‘Wethouder, ik ben van het eiland afgevalen’, schreef ze. ‘Ik ben mijn school en

vrienden kwijt. Maar thuis kan ik niet blijven wonen, want daar gaat het niet goed.’ We zijn met z’n allen gaan kijken hoe we haar terug konden halen. Als een kind zelf zegt dat het terug wil naar zijn eiland, zijn we op de goede weg.”

Een extra zetje

“Dat vind ik mooi”, zegt Jürgen. Ook hij kijkt met voldoening terug op de verandering die hij de afgelopen 4 jaar mee in gang wist te zetten. “In de periode hiervoor stond zorgcontinuïteit voorop. Er werd niet gepraat over dat het ook anders of beter kon. Wij doen dat nu wel. We zijn meer met preventie bezig.” Initiatieven omarmen speelt daarbij een belangrijke rol voor Jürgen. “Tijdens de eerste coronaperiode werd ik benaderd door een jongerenwerker en een POH’er. Ze zagen de eenzaamheid onder jongeren toenemen en wilden iets doen. Maar daar hadden ze wel geld voor nodig. Wij zijn dat gaan regelen. Inmiddels komt een groep van 20 tot 30 jongeren elke maand bij elkaar. Het zijn jongeren die vóór corona

ook al moeite hadden met sociaal contact. Ze doen activiteiten, er ontstaan vriendschappen. Ze zijn niet anders dan andere kinderen, ze hebben gewoon een extra zetje nodig. Ik heb dit initiatief niet bedacht, maar wel omarmd.”

Een stem aan kinderen geven

Jürgen benoemt dat voor een wethouder heel veel deuren opengaan. En dat je dat kunt gebruiken om een kind te helpen. “Denk aan het meisje met ernstige anorexia, dat nergens terecht kan. Totdat ik ga bellen met de geneesheer-directeur. Of de pleegmoeder die een alarmknop wil omdat haar adres is uitgelekt. De biologische ouders van haar pleegkind kunnen zo op de stoep staan. Dan schakelen we de Wmo in en regelen het. Ik vind het prachtig dat ik dat kan doen. Het verschil maken voor individuen is ook onderdeel van onze rol.” Leon herkent het. Hij heeft regelmatig contact met de jongerenraad van Ede. Daarin zit ook een meisje dat in een psychiatrische instelling woont. “Ze vroeg of ik weleens ruzie met mijn

“Voor een wethouder gaan heel veel deuren open. Dat kun je gebruiken om een kind te helpen”

dochter had. ‘Natuurlijk’, zei ik. ‘En hoe lossen jullie dat dan op?’, vroeg ze. ‘Dan gaan we wandelen en erover praten’. ‘Oh’, zei ze ‘ik moet dan op het kantoortje komen’. Dat is toch raar? Vlak daarna had ik een congres over jeugdzorg. Ik heb de aanwezigen ‘advies van een meisje’ gegeven: nodig haar uit om te gaan wandelen als je iets wil uitpraten. Dat raakte ze enorm, hoorde ik achteraf. Zo probeer ik een stem aan de kinderen te geven.”

Echtscheidingsproblematiek aanpakken

De echtscheidingsproblematiek en meer grip op de kosten zijn thema’s die Jürgen en Leon beiden willen oppakken als ze nog 4 jaar mogen doorgaan als wethouder. Leon: “Een scheiding geeft een kind zo’n beroerde rotstart.” “We moeten voorkomen dat ieder kind van ouders die niet goed uit elkaar gaan in de jeugdzorg terecht komt”, vult Jürgen aan. Bij grip op de kosten noemen beide wethouders ‘verbinding met onderwijs’ en ‘normaliseren’. Jürgen: “Elk kind dat minder goed kan lezen is tegenwoordig dyslectisch. Ik denk niet dat dat de bedoeling is”

Luister en vul niet in

Tips voor nieuwe wethouders hebben Jürgen en Leon volop. “Ga met jongeren in gesprek”, zegt Jürgen. “Zoals Leon dat doet. Ik wil dat zelf ook meer gaan doen. Lees je niet eerst in maar ga direct langs al die facetten van de jeugdzorg en praat met jongeren. En durf te investeren in preventie en welzijn. Wij hebben het extra geld van het Rijk niet alleen gebruikt om de gaten te dichten, maar ook om het jongerenwerk structureel uit te breiden.” “En als je met kinderen praat, doe dat dan op ooghoogte”, vult Leon aan. “Ga door je knieën en luister. Vul niet in.” Ook raadt hij wethouders aan om ‘elk kind thuis’ groot op hun deur te zetten. “Hoe slecht ouders ook voor ze zorgen, een kind is het liefste thuis. Dus stop met uithuisplaatsingen. Plaats desnoods 2 hulpverleners 24 uur per dag bij een kind in huis. En zoek de veranderaars in je gemeente en ondersteun ze. Dan volgt de rest vanzelf. Maar het allerbelangrijkste is: zorg goed voor jezelf en je relatie. Want dat geeft je energie. Neem af en toe gewoon vakantie. Als jij niet meer goed kunt functioneren, lukt niets meer.”

Tips voor nieuwe wethouders

- Ga met jongeren in gesprek.
- Praat op ooghoogte met kinderen en luister, vul niet in.
- Durf te investeren in preventie en welzijn.
- Stop met uithuisplaatsingen, een kind is het liefste thuis.
- Zoek de veranderaars in je gemeente en ondersteun ze.
- Zorg goed voor jezelf en je relatie.

Wie heeft jou geïnspireerd in je jeugd?

Leon Meijer, wethouder in **Ede**

“Mijn oma was er altijd”

“Ik ben een beetje een vechter die nooit echt een voorbeeld heeft gehad. Ik was 4 jaar toen mijn ouders gingen scheiden. Daarna was mijn vader niet meer aanwezig. Ik heb dan ook geen band met hem opgebouwd. Mijn moeder heeft in haar eentje 3 kinderen opgevoed, ik leerde al vroeg mijn eigen boontjes doppen. Als ik toch iemand moet noemen die mij geïnspireerd heeft, is dat mijn oma. Zij was er altijd, onvoorwaardelijk, zonder vooroordelen, zonder vragen. Niet te moeilijk, gewoon lekker koekjes bakken. Zo iemand heeft elk kind nodig.”

Jürgen Vissers, wethouder in **Drimmelen**

“Dankzij Hans van Mierlo ben ik de politiek ingegaan”

“Hans van Mierlo kon als geen ander de problemen van jongeren benoemen en een ver gezicht bieden van waar het naartoe moest gaan. Ik was toen 12 of 13 jaar oud. Dankzij hem ben ik de politiek ingegaan. Maar hij is niet mijn enige inspiratiebron. Ik ben een verschrikkelijk fanatieke NAC-supporter. Ik zit al 30 jaar samen met mijn broer op de tribune. Toen NAC in 1993 met spits Pierre van Hooijdonk naar de ere divisie promoveerde, leerde ik iets heel belangrijks: als je erg hard je best doet, kun je heel ver komen.”

“Als wethouder ben je niet de boeman, maar de verbinder”

In Putten zijn alle partijen doordrongen van het belang van preventie. In Emmen komt samenwerking tussen onderwijs en zorg serieus op gang. En Tytsjerksteradiel bouwt sterke netwerken in elk dorp. Wethouders **Robert Kleine** (Emmen), **Andries Bouwman** (Tytsjerksteradiel) en **Bert Koops** (Putten) kijken samen terug op 4 jaar portefeuille jeugd.

Robert Kleine
Emmen

Andries Bouwman
Tytsjerksteradiel

Bert Koops
Putten

“Wij willen ervoor zorgen dat alle inwoners, dus ook de jeugd, een sterk netwerk om zich heen hebben”

Bert is sinds 2010 wethouder. Eerst in Bunschoten-Spakenburg, nu in Putten. “Toen ik begon, startte ook de voorbereiding op de decentralisaties. ‘Eigen kracht’ en ‘samenkracht’ waren de belangrijkste thema’s. Ik ben blij dat die thema’s langzaam zijn vervangen door het – in mijn ogen – meer voor de hand liggende thema preventie. Ik ben er trots op dat we in Putten alle partijen die aan preventie werken bij elkaar hebben weten te brengen. GezondVeluwe, andere gemeenten, sportverenigingen, kerken, ze zijn allemaal door-drongen van het belang van preventie.” Toen Robert in 2017 als wethouder in Emmen startte, waren de decentralisaties al achter de rug. “Maar aan echte verandering – de ‘transformatie’ – was mijn voorganger niet toegekomen.” Ook hij koos voor samenwerking. “Veranderen kun je niet alleen. Twaalf wethouders uit Drenthe hebben toen een akkoord gesloten met de 5 grootste aanbieders. Dat heeft ervoor gezorgd dat we tot de dag van vandaag een goede relatie hebben, ook al zijn we het niet altijd met elkaar eens.”

Eén hulpverlener voor alle kinderen

Die samenwerking vertaalde Robert door naar zijn eigen gemeente. Het resulteerde in het plan Perspectief op jeugd, dat de raad eind 2019 vaststelde. “Het plan heeft meerdere actielijnen die óók over preventie gaan. En waarbinnen we heel concrete zaken oppakken. Ik ben trots op de samenwerking tussen onderwijs en hulpverlening. Er zijn nu 2 basisscholen die professionals inschakelen om dicht bij een gezin te kijken wat echt nodig is. Want het gebeurt te vaak dat een kind de hulpverlening ‘ingezogen’ wordt, terwijl er eigenlijk iets in het gezin aan de hand is. Wij voorkomen dat.” Een ander voorbeeld is de school voor speciaal onderwijs waar ieder kind tot voor kort zijn eigen hulpverlener mee naartoe

nam. “Wij hebben gezorgd voor één hulpverlener voor alle kinderen. Dat geeft enorm veel rust op school.” Verder is Robert trots op de samenwerking met zijn collega-wethouder van financiën. “Ik heb hem betrokken vanwege de tekorten bij jeugd. Sinds hij weet waar het dossier over gaat, en hoe ingewikkeld het is, verdedigt hij mijn uitgaven in de raad. Ook is het in de laatste begroting gelukt om een deel van het geld voor hulpverlening te verschuiven naar preventie.”

Sterk netwerk om inwoners heen

Het eerste dat Andries deed toen hij in 2018 aantrad, was data verzamelen. “Ik wilde inzichtelijk maken waar we het eigenlijk over hadden. Daarna ben ik plannen gaan maken. Ik ben er trots op dat we, net als Bert en Robert, een enorme stap in preventie hebben durven zetten. Ik heb bijvoorbeeld een streep gezet door de vanzelfsprekende subsidierelatie die we al dertig jaar of langer met veel van onze welzijnspartners hadden. In plaats daarvan ben ik met deze partners en inwoners om tafel gegaan. Samen hebben we gekeken hoe we de sociale basis kunnen versterken.” Het resulteerde in een plan dat focust op een probleem dat alle partners benoemden: het gebrek aan een netwerk. “Dat is een gevolg van de liberalisering. Want ‘eigen kracht’ betekent toch gewoon ‘doe het

maar zelf?” Zestien kernen heeft Tytsjerksteradiel. Sommige dorpen hebben nog een bloeiende vereniging of een actieve kerk, maar de meeste dorpen niet meer. “Wij willen ervoor zorgen dat alle inwoners, dus ook de jeugd, een sterk netwerk om zich heen hebben.” Van een heel andere orde, maar daarom niet minder belangrijk, is het gezamenlijke ondersteuningsplan waar 18 Friese gemeenten en het onderwijs met Andries als bestuurlijk aanjager ‘ja’ tegen hebben gezegd. “We hebben nu één manier waarop we over kinderen praten. Dat scheelt aanbieders enorm in de administratieve lasten.”

Het gaat om relaties

Natuurlijk zijn er ook dingen niet gelukt. Bert had graag een steviger brug willen slaan tussen inwoners en overheid, in alle lagen van de bevolking. Andries had eerder willen inzetten op de samenwerking tussen onderwijs en zorg. En Robert had verder willen zijn met de echte cultuurverandering bij zorgaanbieders. “En dan bedoel ik op uitvoerend niveau. Met de bestuurders zitten we op één lijn. Maar hun medewerkers blijven toch op de ouderwetse manier hulpverleners.” Robert, Bert en Andries maken zich alle drie zorgen over de continuïteit. “Stel dat ik stop als wethouder”, zegt Robert. “Dan komt er een nieuwe wethouder jeugd die

waarschijnlijk weinig van het onderwerp afweet. Zo is het gemeentelijk bestuur in Nederland nu eenmaal ingericht, maar voor het dossier jeugd is het niet goed.” “Juist in dit dossier gaat het om relaties, om personen”, beaamt Andries. “Een nieuwe wethouder moet al die relaties weer opbouwen.” “Misschien is het een idee als oud-wethouders hun opvolgers een tijdje coachen”, oppert Bert. “Ik heb het geluk dat ik van 2010 tot nu alles heb meegemaakt. Een wethouder die nu ergens instapt, gun ik die coaching echt.”

Het Stationnetje

Bert, Robert en Andries hebben alvast wat tips voor nieuwe wethouders. Robert: “Volgens mij kun je alleen slagen in dit werk als je er helemaal voor gaat en dicht bij jezelf blijft.” “En zoek naar de drijfveren van de mensen met wie je samenwerkt”, vult Bert aan. “Investeer in je omgeving.” “En luister naar de ander”, voegt Andries toe. “Leer iemand kennen en zet vervolgens in op samenwerking. Als wethouder ben je niet de boeman, maar de verbinder.” “Onderschat ook niet hoeveel invloed je als wethouder hebt”, zegt Robert. “Dus pas op je woorden, maar maak er ook slim gebruik van.” “En grijp de kansen die op je pad komen”, vervolgt Andries. “Voor mij was dat in 2019 het Stationnetje. Dat is een organisatie voor en door jongeren, gevestigd in een oud stationsgebouw. Jongeren kunnen hier terecht met vragen. Over welke opleiding ze moeten kiezen bijvoorbeeld. Of hoe ze moeten solliciteren. Bij ons werkt dit ongelooflijk goed. Scholen hebben het Stationnetje nu ook ontdekt en verwijzen kinderen door. En het enige wat ik bijdraag is wat geld voor de project-leider. De subsidies regelen ze allemaal zelf en dat gaat om tonnen. Ik vind dat ontzettend knap.”

“Volgens mij kun je alleen slagen in dit werk als je er helemaal voor gaat en dicht bij jezelf blijft”

Peer-to-peer

En waarom werkt het Stationnetje zo goed? “Omdat het een peer-to-peernetwerk is”, aldus Andries. “Eigenlijk net als ons bestuurlijk leernetwerk. Daar heb ik heel veel aan gehad. Zowel aan mijn collega-wethouders als aan de sprekers die langskwamen. Met elkaar op dingen reflecteren werkt altijd.” “Voor mij was het een bevestiging dat het belangrijk is om collega’s te spreken en dingen te delen”, zegt Bert. “Het versterkt jezelf.” “Die klankbordfunctie van het leernetwerk is inderdaad heel waardevol”, besluit Robert. “Net als de gelegenheid die de bijeenkomsten boden om even achterover te leunen en te reflecteren. Want je bent even uit de dagelijkse dynamiek. Die kans krijg je niet zo vaak.”

Tips voor nieuwe wethouders

- Blijf dicht bij jezelf.
- Zoek naar de drijfveren van de mensen met wie je samenwerkt.
- Luister naar de ander, leer mensen kennen.
- Onderschat de invloed die je als wethouder hebt niet.
- Grijp de kansen die op je pad komen.

Wie heeft jou geïnspireerd in je jeugd?

Robert Kleine, wethouder in Emmen

“Mijn voetbaltrainers leerden mij dicht bij mezelf te blijven”

“Ik ben opgegroeid in Noordscheschut, een klein dorp met zo’n 2000 inwoners. Alles draait er om de voetbalvereniging. Noordscheschut is de voetbalvereniging en andersom. Dat je ging voetballen was vanzelfsprekend. Typerend voor de Drentse opvoeding was dat er niet zo veel gevoel in zat. Bij ons thuis werd maar weinig over dingen gepraat. Het gevaar is dat je jezelf dan kan kwijtraken. In mijn latere jeugd jaren, van mijn 14^e tot mijn 18^e, zijn twee voetbaltrainers heel belangrijk voor mij geweest. Zij leerden me juist wel naar mijn gevoel te luisteren en vanuit intuïtie te voetballen. Iets dat ik thuis echt niet meekreeg. Jaren later, als jongvolwassene, heb ik nog zo’n bepalende periode gehad. Ik was toen 26 en had een leidinggevende functie bij de brandweer. Maar ik liep vast. Gelukkig kreeg ik een coach die mij leerde dicht bij mezelf te blijven. Die coach borduurde daarmee onbewust voort op wat ik van mijn voetbaltrainers had geleerd.”

Andries Bouwman, wethouder in Tytsjerksteradiel

“Mijn ouders stimuleerden ons om dingen te proberen”

“Ik kom uit een groot, fijn en warm gezin. Zeven kinderen hadden mijn ouders. Daarnaast hadden ze altijd pleegkinderen. Ik weet niet anders dan dat er ook anderen bij ons in huis woonden. Het was één grote, zoete inval. Maar er werd ook wel wat van ons verwacht. We werden geacht dingen aan te pakken en onze verantwoordelijkheid te nemen, voor elkaar, maar ook daarbuiten. Want buiten het gezin hadden we de kerk, de muziekvereniging, noem maar op. Het resultaat is dat mijn broers en zussen en ik allemaal een groot werkethos hebben en een groot maatschappelijke verantwoordelijkheidsgevoel. Mijn ouders stimuleerden ons ook altijd om dingen te proberen: ‘Doe het nu maar gewoon, en als het niet lukt, is het ook prima’. Dat heb ik altijd heel inspirerend gevonden.”

Bert Koops, wethouder in Putten

“Mijn voetbaltrainers leerden me ergens voor knokken”

“Ik ben geboren en opgegroeid in Bunschoten-Spakenburg. Ik was altijd buiten. De straat was mijn domein. Daar speelde en voetbalde ik. En tussendoor ging ik naar school. Die hele omgeving heeft me gemaakt tot wie ik ben. Ik leerde er dingen waar mijn ouders het gewoon niet over hadden. De meester op de lagere school heeft bijvoorbeeld hele werelden voor me geopend. Maar mijn voetbaltrainers hebben me echt verder gebracht. Voetballen was mijn grootste hobby. Als mensen je helpen bij je hobby, is het vaak ook leuk om met ze te praten. Als je het goed treft, ontmoet je op die manier hele leuke mensen die je vormen. Ik wilde heel graag ergens goed in zijn. Mijn trainers hebben dat gestimuleerd. Ze zagen me en leerden me knokken om in de selectie te komen. Dat competitie-element, samen met het gevoel van trots als ik de selectie had gehaald, heeft mijn leven verder richting gegeven.”

“Gezondheid
is iets anders
dan niet
ziek zijn”

‘Hoe gaat het eigenlijk met onze kinderen?’ was een van de eerste vragen die Jeroen Westendorp stelde bij zijn aantreden als wethouder in Noordenveld. Het is een goede vraag als systeemdenken de boventoon voert. Ook Marcel Reijven, wethouder in Langedijk, waarschuwt daarvoor. Toch wist hij in Langedijk aan elke basisschool een jeugd- en gezinscoach te verbinden. Wethouders **Marcel Reijven** (Langedijk) en **Jeroen Westendorp** (Noordenveld) kijken samen terug op 4 jaar portefeuille jeugd.

Marcel Reijven
Langedijk

Jeroen Westendorp
Noordenveld

Marcel en Jeroen hebben hun eerste termijn er bijna op zitten. Al voor hun wethouderschap deden ze ruimschoots ervaring op met de gemeentelijke politiek, onder andere als raadslid. “En toch komt er een enorme taak op je af als je wethouder wordt”, zegt Jeroen. “Gelukkig was in Noordenveld de basis op orde. In ieder geval op organisatorisch niveau. Een van de eerste vragen die ik stelde was ‘hoe gaat het eigenlijk met onze kinderen?’. Maar daar kreeg ik geen antwoord op. Ik wilde weten of we het kind wel centraal stelden. Of we in staat waren om breder te kijken, dus ook naar school, het gezin en de sportclub. In Noordenveld is het sociaal domein over 3 wethouders verdeeld, om geen discussies over geld te krijgen. Ik ben er trots op dat we met z’n drieën hebben besloten breed te willen kijken.” Heel concreet betekent dit dat zorgverleners gestimuleerd worden om de context van het kind mee te nemen. En daar kun je als wethouder aan bijdragen, aldus Jeroen. “Ik ben bijvoorbeeld gaan praten met huisartsen. Gewoon aan het eind van de dag samen een broodje eten en uitleggen hoeveel geld er omgaat in de trajecten waarnaar zij kinderen doorverwijzen. En hoeveel beter het voor kinderen is als we hulp eerder organiseren en de context meenemen. Huisartsen hebben die benadering van harte omarmd. De samenwerking met POH’ers heeft echt handen en voeten gekregen.” Daarnaast is het in Noordenveld gelukt om – ondanks corona – veel meer aandacht te hebben voor gezondheid. “Positieve gezondheid bedoel ik daarmee. Want gezondheid is iets anders dan niet ziek zijn. Die beweging hebben we in gang gezet.”

“Als je dingen anders wilt organiseren, moeten mensen buiten hun eigen koker durven denken”

Jeugd- en gezinscoaches op de basisschool

Heel herkenbaar, vindt Marcel. Ook hij wist de samenwerking met huisartsen aanmerkelijk te verbeteren. “Dat begint met elkaar leren kennen. Pas dan kun je stappen maken. Maar je moet wel een lange adem hebben. Bij het eerste gesprek waren 2 huisartsen aanwezig, bij het tweede 5, bij het derde 12. Zo komt het langzaam op gang. Huisartsen moeten zich eerst bewust worden dat het ze iets kan opleveren. Inmiddels willen alle huisartsen werken met een POH’er ggz jeugd.” Trots is Marcel ook op de jeugd- en gezinscoaches die in Langedijk vanuit de basisscholen werken. “We hadden al langere tijd jeugd- en gezinscoaches voor opvoedondersteuning in het gemeentehuis. Maar daar kwam niemand naartoe. Dat ben ik anders gaan organiseren. We zijn begonnen met een pilot met jeugd- en gezinscoaches op 3 basisscholen, 2 dagdelen per week. Dat had zo’n positief effect! Er kwamen veel meer vragen van ouders. Soms heel eenvoudig, over borstvoeding bijvoorbeeld. Maar ook serieuzere problemen waar we nu veel eerder bij zijn. Vlak voor corona hebben we deze werkwijze nog naar alle basisscholen kunnen uitbreiden.”

Door de kokers heen breken

“Mooi die samenwerking met de basisscholen”, zegt Jeroen. “Dat is iets wat mij nog onvoldoende gelukt is. Sport, onderwijs, cultuur, zorg: iedereen blijft in zijn eigen koker. Maar als je dingen anders wilt organiseren, moeten mensen juist buiten hun eigen koker durven denken. Daar is denk ik een andere manier van financieren voor nodig.” Jammer vindt Jeroen het ook dat de jeugdraad en de jeugdsoos niet van de grond zijn gekomen in Noordenveld. “We wilden samen met jongeren nadenken over hoe we dingen organiseren. Maar die jeugdraad is er niet gekomen. Misschien benaderden we het te veel vanuit ons systeem. En ik had graag een jeugdsoos willen oprichten. Ouders geven aan dat overlast door hangjongeren komt doordat er geen soos is. Maar ik wil dan wel dat de jeugd die soos samen met hun ouders organiseert. Dat heb ik niet voor elkaar gekregen.”

Jongeren denken mee

“Dat zijn 2 dingen die bij ons juist wel gelukt zijn”, vertelt Marcel. “In Langedijk hebben jongeren zelf 2 ‘woonkamers’ opgezet en we hebben een raad van jongeren. Ze mochten zelf invullen hoe ze hun betrokkenheid wilden organiseren. Dat gebeurt nu dus via social media. Ze zijn met hele leuke dingen gekomen. Ze hebben bijvoorbeeld ideeën ingebracht voor de Regionale energie strategie. Dat vonden ze belangrijk, want het gaat over hun toekomst.” “Ik denk dat wij de neiging hebben om het te institutionaliseren”, reflecteert Jeroen. “Dan loopt het vast.” “Wij hebben het juist losgelaten”, antwoordt Marcel. Gevraagd naar wat hij niet bereikt heeft, maar wel had willen doen, noemt Marcel ‘de discussie op de juiste plek’. “Ik vind dat de politiek de verkeerde discussie voert over jeugdhulp. Het gaat vaak over dat ene kind dat jeugdzorg plus nodig heeft. Dat kost inderdaad veel geld. Maar daar staan honderden kinderen tegenover die wel op tijd krijgen wat ze nodig hebben.”

Uit de systeemwereld stappen

Nieuwe wethouders raadt Marcel aan om van de systemen los te komen. “In Nederland leven we in systemen. Ik heb het hele sociale domein in mijn portefeuille. Maar in de ambtelijke organisatie heb ik 3 strategen: één voor jeugd, één voor de Participatiewet en één voor de Wmo. Liever zou ik een strateeg voor het hele sociaal domein hebben. Want het is allemaal onlosmakelijk met elkaar verbonden.” Jeroen beaamt dat: “Durf uit de systeemwereld te stappen. En weet dat veranderen ook doen is. Als wethouder heb je enorm veel impact. Jij kunt mensen motiveren en inspireren om te veranderen.” “Alleen al het feit dat je af en toe ergens je gezicht laat zien, geeft waarde aan mensen”, vult Marcel aan.

“Onderschat je eigen positie niet. En kijk naar wat je al bereikt hebt en draag dat uit. Dat was een tip uit het bestuurlijk leernetwerk. Ik ben dat gaan doen. Je zult merken dat mensen harder gaan lopen als jij laat zien dat je trots bent op wat er al bereikt is.”

“Zorg dat de
ambtelijke
organisatie weet
wat je verwacht.
Niets is zo
vervelend als
onuitgesproken
verwachtingen”

Tips voor nieuwe wethouders

- Ga ongedwongen het gesprek aan en leer elkaars werelden kennen.
- Durf andere vragen te stellen, zoals: hoe gaat het eigenlijk met onze kinderen?
- Stap uit de systeemwereld: onderwijs, zorg, Wmo, cultuur en sport zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.
- Veranderen is ook doen: jij kunt mensen motiveren en inspireren.
- Onderschat je eigen positie niet!
- Laat zien dat je trots bent op wat je al bereikt hebt.

Wie heeft jou geïnspireerd in je jeugd?

Jeroen Westendorp, wethouder in Noordenveld

“Nelson Mandela ging uit van de goedheid van iedereen”

“Het klinkt misschien heel groots, maar voor mij is Nelson Mandela een inspiratiebron. Ik heb veel over hem gelezen en op mijn eenentwintigste ben ik op Robbeneiland geweest. Nelson Mandela geloofde dat in elk menselijk hart genade en goedheid te vinden is. We zijn snel geneigd slecht over anderen te denken. Maar volgens Mandela vindt je altijd goedheid als je écht naar de ander kijkt. Je hoeft ook geen wrok te koesteren. Mandela is vaak gevallen en weer opgestaan. Ondanks alles bleef hij toegankelijk en benaderbaar voor iedereen. Hij ging uit van de goedheid van iedereen, ook van zijn vijanden. En hij heeft altijd geprobeerd iets te bereiken met de ander. Zo wil ik ook in het leven staan, als bestuurder en als mens. Daarom probeer ik als wethouder altijd de verbinder te zijn en de relatie aan te gaan met anderen.”

Marcel Reijven, wethouder in Langedijk

“Meester Piersma sloeg de aanwijstok kapot op de tafel”

“Wie mij geïnspireerd heeft? Daar heb ik geen pasklaar antwoord op. Er zijn wel twee momenten die ik me nu nog steeds herinner. Meester Piersma, onze enorm geliefde onderwijzer in de vierde klas van de lagere school, sloeg een keer de aanwijstok kapot op de tafel. Toen dacht ik ‘er zijn dus grenzen aan gedrag’. Ruim twintig jaar later, ik was toen 31 en dat vind ik nog steeds jong, was ik compagniecommandant in het leger. We kregen een nieuwe commandant. Hij riep zijn drie compagniecommandanten bij zich en legde zijn beleid uit. We zouden de maand daarop een grote oefening hebben, ons bataljon zou zijn veertig jarig bestaan vieren, koningin Beatrix zou langskomen en het jaar daarop zou een grote oefening in het buitenland plaatsvinden. ‘Op die momenten moeten jullie er staan’, zei hij. ‘Dan zul je verder geen last van mij hebben.’ Als wethouder zorg ik ook dat de ambtelijke organisatie weet wat ik verwacht. Want niets is zo vervelend als onuitgesproken verwachtingen.”

“Laat je betrouwbaarheid altijd in al je handelen zien”

Transparantie, vertrouwen, stabiliteit: in Raalte, Houten en Opmeer zijn het belangrijke principes, die de wethouders jeugd dagelijks uitdragen. Alle drie de gemeenten hebben professionals in dienst die niet alleen doorverwijzen, maar zelf ook hulp verlenen. Laagdrempelige toegang en lokaal maatwerk staan voorop. Wethouders **Gerria Toeter** (Raalte), **Jan Overweg** (Houten) en **Rabella Wiersma** (Opmeer) kijken samen terug op 4 jaar portefeuille jeugd.

Gerria Toeter
Raalte

Jan Overweg
Houten

Rabella Wiersma
Opmeer

Jan is nog niet zo lang wethouder in Houten. Anderhalf jaar geleden stapte hij in. Zijn voorganger ging weg omdat de gemeenteraad twijfels had bij de koers die werd gevaren. “Ik ben trots dat ik dat vertrouwen weer terug heb gekregen.” Daarmee is de weg vrij voor de inhoud. “De plannen om meer zelf en minder via inkoop te doen zijn goedgekeurd. We gaan ons sociaal team flink vergroten. Veel begeleiding die door externen wordt gedaan, gaan we zelf uitvoeren. Mijn uitgangspunt is een makkelijke toegang en minder indiceren. We willen onze Houtense kinderen beter leren kennen.”

Hulp digitaal aanbieden

Gerria herkent de beweging die Jan maakt. In Raalte werkt het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) samen met partners. “We willen minder specialistische hulp inzetten. Ik ben er trots op dat we dit inmiddels als structurele voorziening hebben neergezet. Ook al is het resultaat nog niet direct zichtbaar. Ik ben er namelijk van overtuigd dat je dit soort projecten de tijd moet gunnen, langer dan de 4 jaar die een wethouder heeft.” Daarnaast ziet ze 2 lichtpuntjes uit de coronatijd. “Ondanks alle nadelen van de coronapandemie ben ik blij met de kortere lijnen met onderwijs. Er zijn geen kinderen uit beeld geraakt. Ook is de drempel naar het CJG lager geworden, doordat we in coronatijd veel hulp digitaal konden aanbieden. Ouders konden makkelijker samen aanschuiven, ze hoefden geen oppas te regelen. We hebben meer ouders bereikt.”

Een meerjarige sluitende begroting

Net als Jan stapte ook Rabella later in. Ze is vooral trots dat ze de bedrijfsvoering op orde heeft gekregen. “Opmeer heeft nu een meerjarige sluitende begroting. En we hebben kwartaal-rapportages. Daarmee kunnen we veel sneller signaleren wat er gebeurt. Dat heeft veel rust gegeven in de gemeenteraad.” Ook staat – net als in Houten en Raalte – de vroegsignalering beter op de kaart. “In het wijkteam zitten mensen uit de praktijk die niet alleen kunnen doorverwijzen, maar ook zelfstandig kunnen en mogen behandelen. Iedereen doet mee, ook de huisartsen in Opmeer. ‘Resultaatgericht werken’ werkt bij ons.”

Transparant en eerlijk

Transparant en eerlijk zijn voor alle drie de wethouders cruciale begrippen. “Toen ik begon, heb ik aangegeven dat ik zoveel mogelijk informatie wilde krijgen”, legt Rabella uit. “Ik wilde weten waar de knelpunten zitten. Zelf ben ik ook transparant. Ik geef eerlijke presentaties in de raad, zodat de leden weten wat er achter de cijfers schuilgaat. En ik ga met de billen bloot: goed nieuws of slechts nieuws, ik breng het allebei.” “Heel herkenbaar!”, zegt Jan. “Ik heb me weleens afgevraagd waarom ik het vertrouwen heb van de raad. Ik denk dat dat komt doordat ik eerlijk ben. Ik bemoei me ook met de ambtelijke organisatie. Als ik last heb van iemand op een bepaalde plek, zeg ik dat.” Daarnaast gelooft hij in ‘informele sturing’. “Ik breng onze visie onder de aandacht via informele gesprekken. Ik praat elke maand met de directeur van het theater, de directeur van de welzijnsorganisatie en de directeur van de sociale teams. Zo weet ik wat er in de samenleving speelt en creëer ik draagvlak.”

“De drempel naar het CJG is lager geworden, doordat we in coronatijd veel hulp digitaal konden aanbieden”

Vertrouwen onderhouden

Gerria had het geluk dat de financiën op orde waren in Raalte. “We hebben zelfs een reservepot. Dan heb je de raad dus niet gelijk in je nek. Maar ook ik vind rust heel belangrijk en ben net als Rabella begonnen met cijfers delen. Dus niet wachten tot de raad erom vraagt, maar transparant zijn. Nu reflecteren we ook samen op de cijfers. Dat draagt bij aan vertrouwen en stabiliteit. Een mooie bijkomstigheid is dat mensen je dan ook wat gunnen, omdat je betrouwbaar bent. Dat merkte ik niet zo lang geleden bij een gevoelig traject. De raadsleden spraken zonder twijfel hun vertrouwen in mij uit.” Ze waarschuwt dat je vertrouwen wel moet onderhouden. “Er zit een groot afbreukrisico in. Je moet je betrouwbaarheid als wethouder altijd in al je handelen laten zien. Doe je het één keer fout, dan ben je het kwijt. Je moet er zuinig op zijn.”

Moeilijk te regelen

Jan had graag nog voor elkaar gekregen dat kinderen met een autismespectrumstoornis een vertrouwenspersoon krijgen. “Iemand die ze zelf gekozen hebben en met hen meeloopt. Die ze kunnen bellen als dat nodig is, een vertrouwenspersoon buiten hun zorgcirkel. Het is een oplossing voor de wachtlijsten in de GGZ waar we allemaal last van hebben. Maar het is moeilijk te regelen, want aanbieders kunnen het zien het als concurrentie.” Gerria vindt het lastig dat het onderwijs alle zorg bij de gemeente neerlegt. “Ze zien geen rol voor zichzelf. Maar zoals ik al zei heeft corona voor toenadering gezorgd. Er is verbinding, we kunnen het gesprek hierover gaan voeren.”

Wat niet stuk is hoeft je niet te maken

Jans kracht zit in zijn verbinding met de samenleving en de raad. En dat is ook zijn tip: “Ga die relatie aan! En zorg dat maatschappelijke partners elkaar leren kennen. Breng die chemie op gang en laat ze zelf oplossingen bedenken voor de problemen.” “Precies”, zegt Gerria. “Je moet het met elkaar doen, niet alleen. Maar sluit wel aan bij het tempo van andere organisaties. En geef dingen de tijd om te ontwikkelen en te veranderen.” Als je iets zegt, laat het dan ook zien, voegt ze nog toe. “Vind je preventie belangrijk? Werk daar dan op alle niveaus aan. Dat geeft vertrouwen.” De echte nieuwelingen raadt ze bovendien aan om eerst een visie te ontwikkelen en dan pas de volgende stap te zetten. “Geef jezelf de tijd om dat te doen. Ik was er wel even mee bezig. Verdiep je in de materie en bouw kennis van zaken op.” “Wat niet stuk is, moet je niet proberen te maken”, besluit Rabella. “Laat de dingen die goed lopen gewoon met rust. Jouw sausje hoeft er echt niet overheen. En maak een reële begroting. Houd bijvoorbeeld rekening met de verhoging van het salaris van huishoudelijke hulpen. Laat je daarbij niet van de wijs brengen door ambtenaren die zeggen dat ze het altijd al zo hebben gedaan.”

Tips voor nieuwe wethouders

- *Zorg dat maatschappelijke organisaties elkaar leren kennen en laat ze zelf oplossingen voor problemen bedenken.*
- *Durf ook informeel te sturen.*
- *Sluit aan bij het tempo van andere organisaties.*
- *Geef dingen de tijd om te ontwikkelen en te veranderen.*
- *Ontwikkel eerst een visie en zet dan pas de volgende stap.*
- *Laat de dingen die goed lopen gewoon met rust.*
- *Maak een reële begroting.*

Wie heeft jou geïnspireerd in je jeugd?

Rabella Wiersma, wethouder in **Opmeer**

“Dankzij meester Steur wist ik al vroeg dat ik liberaal ben”

“Ik heb een hele lijst van mensen die voor mij van betekenis zijn geweest! Ik ben geboren in Paramaribo en naar Nederland gekomen toen ik één was. Mijn ouders hebben mij en mijn 2 zussen opgevoed met de mantra ‘je opleiding is je man!’. Oftewel: het is ontzettend belangrijk dat je onder alle omstandigheden voor jezelf kunt zorgen. In klas 5 en 6 van de lagere school kreeg ik les van meester Frans Steur. Dat deed hij met ziel en zaligheid. Met zijn enthousiaste verhalen over geschiedenis en politiek plantte hij al vroeg een zaadje en wist ik ‘ik ben liberaal’. Op mijn negentiende ging ik als administratief medewerker op het consulaat van Koeweit werken. Mahmoud S. Rabbani was daar toen honorair consul. Als eerbetoon aan zijn moeder richtte hij de Lutfia Rabbani Foundation op. Want zijn moeder, die hem en zijn broers als alleenstaande moeder in Nederland had opgevoed, was zijn grootste voorbeeld van kracht en doorzettingsvermogen. Hij leerde mij dat je alles kunt bereiken wat je wilt, zeker als vrouw!”

Jan Overweg, wethouder in **Houten**

“De moeder van mijn vriendin vroeg door”

“Ik ben geboren in Hardenberg, als zoon van een boer. Toen ik in de 5^e klas van de lagere school zat, kwam een nieuwe jongen in Hardenberg wonen. Hij werd al snel mijn beste vriend, ik kon alles met hem bespreken. Jaren later vervulde mijn aanstaande schoonmoeder een soortgelijke rol. Ik was een jaar of 20 toen mijn vader werd opgenomen in een psychiatrische inrichting door, naar later bleek, een medische oorzaak. Van de ene op de andere dag moesten mijn broer en ik de boerderij overnemen. Naast mijn studie en de boerderij waren er nog de talloze gesprekken met mensen in het dorp die dachten dat mijn vader gek was. In die periode leerde ik mijn toekomstige vrouw kennen. Haar moeder had direct in de gaten hoe lastig mijn situatie was. Soms, als mijn vriendin alvast ging slapen, dronken we samen nog een glaasje sherry. Dan stelde ze allerlei vragen. Dat bleef ze doen, op toevallige momenten, als we even met z’n tweeën waren. En ze vroeg door. Zo heeft ze me geholpen om die periode door te komen.”

Gerrita Toeter, wethouder in **Raalte**

“Mijn moeder stimuleerde mij en mijn zussen om verder te leren”

“Mijn ouders komen beiden van de boerderij. Ze zijn opgegroeid in Vriezenveen en omgeving. Ze zijn grootgebracht met de gedachte ‘doe maar gewoon, dat is goed genoeg’. In die tijd was het nog vanzelfsprekend dat de boerderij naar de oudste zoon ging. Mijn vader was de jongste in het gezin, hij ging naar de middelbare school. Voor mijn moeder was het anders. Als meisje kwam je sowieso niet in aanmerking om de boerderij over te nemen. En waarom zou een meisje verder leren als ze toch gaat trouwen en kinderen krijgen? Mijn ouders hebben hun dochters heel anders opgevoed. Mijn zussen en ik hebben nooit iets van kansenongelijkheid gemerkt. Vooral mijn moeder stimuleerde ons altijd om ons te ontwikkelen en de kansen te pakken die op ons pad kwamen. Zonder daarbij pusherig of opdringerig te worden. Bij mijn neven en nichten thuis overheerste nog het oude gedachtegoed. Daar was mavo wel genoeg. Hierdoor weet ik dat niet alles vanzelfsprekend is in het leven. Het hangt ook af van waar je wieg staat.”

“Het individuele kind met een hulpvraag staat altijd voorop”

De jeugdhulp lokaal goed inrichten kan problemen verderop in de keten voorkomen. En het is beter voor de kinderen. Dus daar werken de gemeente Amstelveen en de gemeente Gilze en Rijen aan. Maar echte veranderingen komen pas tot stand als maatregelen de tijd krijgen om te laten zien dat ze werken. Wethouders **Frank Berkhout** (Amstelveen) en **Aletta van der Veen** (Gilze en Rijen) kijken samen terug op 4 jaar portefeuille jeugd.

Frank Berkhout
Amstelveen

Aletta van der Veen
Gilze en Rijen

Frank en Aletta benoemen het allebei: normaliseren. Het is een aandachtspunt in de jeugdhulp. “Er is een soort consumptiegedrag ontstaan”, zegt Aletta. “We zijn het gevoel dat het leven niet altijd leuk en maakbaar is een beetje kwijtgeraakt. Niet alles hoeft behandeld te worden.” “Kinderen leren niet altijd meer dat tegenslagen erbij horen”, vult Frank aan. “En krijgen dan ook niet het vertrouwen dat ze met tegenslagen kunnen omgaan.”

(Niet) in de krant

Dat Gilze en Rijen tijdens haar wethouderschap niet in de krant is gekomen, is voor Aletta een bewijs dat ze de goede dingen heeft gedaan. “We hebben grote calamiteiten weten te voorkomen. Dat betekent dat we het goed geregeld hebben met elkaar.” Trots is ze ook op de goede samenwerking met de gemeenteraad. Amstelveen is wel in het nieuws geweest met een jeugdhulpclusus. “Je leert daar altijd van, voorbij de vraag of iets goed of fout is”, zegt Frank. “Voor mij is het een illustratie van de complexiteit van jeugdzorg en kinderen. En hoe moeilijk het soms is om het goede te doen.” Want dat is waar Frank zich elke dag voor inzet. “Ik heb geluk met een raad die achter de kinderen staat. Want daardoor krijg ik als wethouder alle ruimte om te doen wat nodig is.” Frank wil bijvoorbeeld meer grip krijgen op de inhoud en kosten van de jeugdhulp. “Daarom hebben we onze specialistische jeugdzorg zelf aanbesteed voor 2022 en verder. Ons model is gebaseerd op een gedegen analyse van de feitelijke situatie.”

Kijken naar (over)morgen

Een van de belangrijkste dingen die Amstelveen heeft gedaan, aldus Frank, is eigenaarschap pakken. “De mensen die de toegang tot hulp regelen zijn bij ons in dienst en werken een deel van hun tijd op de scholen. We zijn nu ook bezig om een deel van de veiligheidsketen bij ons naar binnen te halen.” Zijn wens voor de jeugdhulp is dat problemen eerder aangepakt worden, zodat erger voorkomen wordt. “Daarom ligt bij ons de regie sterk bij de gemeente. Ik weet dat dit atypisch is voor een liberale gemeente als Amstelveen. Maar in netwerken komt regie vaak niet van de grond.” Het is ook een manier om uit de waan van de dag te komen. “Als je focust op de problemen van vandaag, mis je die van morgen. In plaats van steeds brandjes te blussen, kijken we liever naar (over)morgen.” Een voorbeeld is Digibende, de zorg-onderwijsoplossing die Frank naar Amstelveen heeft gehaald. “Een fantastische uitkomst voor de thuiszitters hier.”

Vrijheid om overal binnen te stappen

Na 2 periodes wethouderschap concludeert Aletta dat haar invloed in de totale keten klein is. Wat ze wel kan doen, is zorgen dat het lokaal goed geregeld is. “We proberen problemen zoveel mogelijk op te vangen aan de voorkant. Onze insteek is zorgen dat de instroom stopt.” Net als Amstelveen kiest Gilze en Rijen voor investeren in de eigen toegang. “We trekken goed opgeleide mensen aan om verderop in de keten de druk van de ketel te halen.” Frank denkt wél dat de invloed van een wethouder verder reikt. “Als wethouder ben je er voor de inwoners, de kinderen, de instanties en het algemeen belang. Dat geeft je de vrijheid om overal binnen te stappen en te helpen, te overtuigen en afspraken te maken. In de hoop dat dingen veranderen.” En zijn problemen erg groot, dan raadt Frank aan om ze klein te maken. “Ga bijvoorbeeld eens kijken op het niveau van het individuele kind. Want wat met 1 kind lukt, kan misschien ook met 10.”

“Als wethouder kun je overal binnenstappen en helpen, overtuigen en afspraken maken”

“Als je in een veilige omgeving opgroeit, heb je daarbuiten niet veel nodig”

Ruimte opnieuw creëren

In antwoord op de vraag wat de afgelopen 4 jaar nog niet gelukt is, noemt Frank de zorgkosten. Die blijven in Amstelveen nog niet binnen het budget. “Maar kostenbeheersing is ook geen doel op zich, het individuele kind met een hulpvraag staat altijd voorop. Toch moet er op een gegeven moment natuurlijk wel iets gebeuren. Dan moeten we keuzes gaan maken. Je kunt niet altijd alles aan iedereen gunnen.” Frank had ook graag meer ingezet op preventie. “Ik denk dat we daar in Amstelveen nog veel kunnen winnen. Je ziet het ook aan de budgetten. Dat van preventie is heel klein, dat van zorg is groot.” Aletta kijkt nog wat verder terug, naar het begin van de decentralisatie. “Ik vind het jammer dat de ruimte die gemeenten toen kregen, om de zorg dicht bij de inwoners te organiseren, nu verdwenen lijkt. We hebben onszelf in een soort fuik gebracht, waardoor we die ruimte niet meer zien of in ieder geval niet gebruiken. Het kost tijd en energie om die ruimte opnieuw te creëren.”

Herkenning en inspiratie

Frank drukt nieuwe wethouders op het hart dat ze moeten volhouden. En geduld moeten hebben. “Maatregelen krijgen vaak een beperkte kans om te bewijzen dat ze werken. Gun jezelf de tijd om resultaten te bereiken. En waak ervoor om maatregelen ‘op elkaar te stapelen’. Dan zie je de effecten van afzonderlijke maatregelen niet meer.” “Laat je inderdaad de kop niet gek maken”, vult Aletta aan. “En koester wat je hebt. We hebben al zulke mooie dingen opgebouwd met elkaar. Pluk daar de vruchten van.” Aletta benoemt ook de kennis in de ambtelijke organisatie. “Vertrouw op de mensen om je heen. Jouw voorgangers hebben in deze mensen geïnvesteerd, maak daar gebruik van.” En, zeggen Frank en Aletta allebei, doe mee aan een bestuurlijk leernetwerk als je de kans krijgt! “Je vindt er herkenning, inspiratie, een hart onder de riem en gewoon het besef dat je niet de enige bent die tegen bepaalde dingen aanloopt”, aldus Aletta. “Dat geeft moed om de schouders er weer onder te zetten.” “En je doet goede ideeën op, die je zo kunt overnemen als je wilt”, eindigt Frank. “Zoals het pleegzorgpresentje van Leon Meijer van de gemeente Ede. Daar krijgen pleegzorgouders elk jaar een restaurantbon om even samen te ontspannen. Het is een blijk van waardering, de gemeente zet ze in het zonnetje. Die bon hebben wij nu ook uitgereikt.”

Tips voor nieuwe wethouders

- Maak grote problemen klein.
- Hou vol en heb geduld, veranderingen hebben tijd nodig om zich te bewijzen.
- Koester wat je hebt, er zijn al mooie dingen opgebouwd.
- Vertrouw op de mensen om je heen.

Wie heeft jou geïnspireerd in je jeugd?

Aletta van der Veen, wethouder in **Gilze en Rijen**

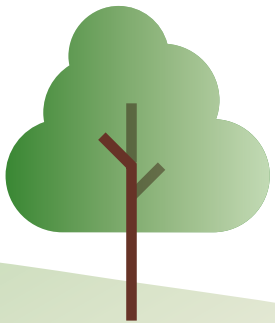
“Ik ben in een warm nest grootgebracht”

“Oh jee, dacht ik, toen ik deze vraag zag. Want er is niemand in het bijzonder die mij geïnspireerd heeft, behalve het voor de hand liggende ‘mijn ouders’. Even later bedacht ik dat dat eigenlijk heel positief is. Want het zegt iets over hoe ik ben opgegroeid. Ik ben in een warm nest grootgebracht en met een stevige bagage op pad gestuurd. Mijn ouders hebben mij zoveel steun en warmte gegeven dat ik geen inspiratie van buiten nodig had. Natuurlijk waren er mensen in mijn omgeving die belangrijk voor mij waren, maar ze hebben nooit een ommekeer gebracht. Mijn basis is gewoon goed. Als je in een veilige omgeving opgroeit, heb je daarbuiten niet veel nodig.”

Frank Berkhout, wethouder in **Amstelveen**

“Bij oma kon ik altijd terecht”

“Ik was 7 toen mijn ouders uit elkaar gingen. Het was geen vechtscheiding hoor en mijn ouders hebben altijd gezorgd voor een stimulerende omgeving. En toch is zo’n scheiding ingrijpend. Gelukkig was mijn oma van moederskant er altijd voor mij. Als ik iets niet begreep of even weg wilde van huis, ging ik naar haar toe. Dan gingen we samen klaverjassen. Ik kon altijd bij haar terecht. Ik weet dus uit ervaring dat de directe omgeving heel belangrijk is voor een kind. Voor een fijne omgeving zorgen is het beste wat ouders kunnen doen. En dat kan in kleine dingen zitten. Zo maakte mijn moeder van kerst altijd iets speciaals, met veel lichtjes en warmte en gezelligheid. Dat doe ik nu ook voor mijn kinderen. Samen goede herinneringen maken is ontzettend waardevol.”

“Houd lokaal wat bij de lokale samenleving past”

Vooruitkijken, jeugdzorgplus afbouwen, lokaal inkopen en vertrouwen op de professional: de gemeenten Koggenland, Hardenberg en Castricum zijn volop bezig met de ‘transformatie’. Oftewel de jeugdzorg inrichten op hun manier. De ene keer gebeurt dat regionaal, de andere keer juist lokaal. Wethouders **Win Bijman** (Koggenland), **Alwin te Rietstap** (Hardenberg) en **Ron de Haan** (Castricum) kijken samen terug op 4 jaar portefeuille jeugd.

Win Bijman
Koggenland

Alwin te Rietstap
Hardenberg

Ron de Haan
Castricum

“Ik ben al een tijdje wethouder”, vertelt Win. “Ik heb ook de transitie meegemaakt. Ik herinner me vooral de stress bij iedereen. Maar zelf had ik vanaf het begin het vertrouwen dat wij het minstens zo goed konden doen. Dat hebben we ook waargemaakt.” Koggenland heeft een goed CJG, dat zich heeft doorontwikkeld tot een zorgteam met gedreven professionals. “We zijn er voor onze inwoners als het nodig is. En we hebben ruimte om preventieve stappen te zetten.” Als voorbeelden noemt Win het schoolmaatschappelijk werk en het preventieakkoord met de sportraad. “Ik ben er trots op dat we meer op preventie inzetten. Dat we vooruitkijken en niet alleen reageren op de situatie van vandaag.” Om dit voor elkaar te krijgen is het volgens Win belangrijk om vertrouwen te geven. “Professionals moeten hun werk kunnen doen. Ik hoor graag dingen en denk graag mee, maar zij moeten het doen. Ook heel belangrijk: ik ben er voor ze als ze in de penarie komen. Dan kom ik voor ze op.”

Lokaal inkopen

Anders dan Win was Alwin niet betrokken bij de transitie. “De credits daarvoor gaan naar mijn voorganger.” Tijdens zijn wethouderschap is Hardenberg de volgende fase ingegaan, die van de transformatie. “Hardenberg is onderdeel van een grotere regio. Ook de inkoop van jeugdzorg is regionaal georganiseerd. Dat willen wij nu anders. Juist omdat we een diep geloof in de decentralisatie hebben.” Het ambulante deel van de jeugdzorg koopt Hardenberg vanaf 2023 lokaal in, bij een beperkt aantal aanbieders. “Door met veel minder aanbieders samen te werken en wederzijdse verwachtingen uit te spreken kunnen we het kind echt centraal zetten. En de ketensamenwerking tussen verschillende zorgpartijen en onderwijs verbeteren.” Deze beslissing stuitte in eerste instantie op

“Normaliseren is niet bagatelliseren. Maar in onze samenleving lijkt succes de norm te zijn geworden”

weerstand in de regio. “Maar ik denk dat dit de echte transformatie is. Ik vond het inspirerend om in het bestuurlijk leer-netwerk andere wethouders te ontmoeten die dezelfde keuze maken. Dat heeft me gesterkt en gemotiveerd.”

We zijn allemaal divers

Lokaal inkopen biedt Alwin ook mogelijkheden om het gesprek over normalisatie aan te gaan. “Bijvoorbeeld over de behandeling van dyslexie. De wetenschappelijk basis voor het aantal kinderen met dyslexie en het bedrag dat wij aan dyslexiezorg besteden staat in geen verhouding tot elkaar. Met scholen zijn we nu hierover in gesprek, een spannend traject.” Als wethouder steunt Alwin deze ontwikkeling door het gesprek aan te gaan met alle betrokkenen in de samenleving. “Ik vertel steeds weer het verhaal en houd het gezamenlijk doel voor ogen. Ik praat met kinderen, ouders, huisartsen, zorgaanbieders, met de hele samenleving dus. Normaliseren is overigens niet bagatelliseren. Maar in onze samenleving lijkt succes de norm te zijn geworden. En alles wat succes in de weg staat moet opgelost worden. Terwijl we allemaal zo divers zijn. Dat soort gesprekken voer ik.”

Jeugdzorgplus afbouwen

Ron heeft als bestuurlijk trekker van 18 gemeenten in Noord-Holland-Noord de transformatie van de jeugdzorgplus in zijn regio verder gebracht. “Toen ik in 2018 aantrad, belandde ik in een soort mijnenveld. Bestuurders, zorgaanbieders en de minister stonden lijnrecht tegenover elkaar. In 4 jaar tijd zijn we van wantrouwen naar vertrouwen gegaan. Daar ben ik trots op.” In de regio Noord-Holland-Noord werken partijen nu samen aan het afbouwen van jeugdzorgplus. En dat lukt. Extra wapenfeit is de vereffeningsafsprake die Ron als bestuurlijk trekker recent met de 18 gemeenten maakte. “Het is een soort solidariteitsbeginsel voor de jeugdzorgplus. Want de gemeentes hier verschillen erg van elkaar. Van veerkrachtige gemeenten tot gemeenten die het hoofd nauwelijks boven water kunnen houden. Deze afspraak schept vertrouwen en geeft rust.”

Zorg én onderwijs

Ron is vooral de moderator van de discussies. “Ik probeer mensen de dingen te laten doen die ze goed kunnen. Ik stimuleer ze om zich laten zien, om hun talenten te delen. In Noord-Holland-Noord is dat goed gelukt.” Wel heeft de regio nog last van de schotten tussen onderwijs en zorg. “We hebben een prachtige voorziening, waar kinderen zorg én onderwijs krijgen. Met als doel dat ze zo snel mogelijk weer kunnen socialiseren in hun eigen omgeving. Maar de bekostiging daarvan is nog niet gelukt. Dat vind ik eigenlijk een beetje beschamend. Misschien helpt het als in elke gemeente de wethouder jeugd ook de portefeuille onderwijs heeft.” Ron vindt bovendien dat de langdurige zorg beter weer terug kan naar het Rijk. “Zodat gemeenten daar niet failliet op kunnen gaan. Landelijk valt er nog een en ander te doen om de decentralisatie tot een succes te maken.”

Opgroeien in de eigen omgeving

Win is zo'n wethouder met zowel jeugd als onderwijs in de portefeuille. Maar ook hij heeft een goed onderwijszorgarrangement nog niet voor elkaar gekregen. “Het onderwijs is erg weerbarstig en lijkt de eigen verantwoordelijkheid te ontlopen. Ik denk dat er meer nodig is om de schotten kwijt te raken.” “Indrukwekkend”, noemt Alwin de verhalen uit de regio Noord-Holland-Noord. “Dan zie je dat er in het Westen en het Oosten van het land andere problematiek overheerst.” Hij had meer willen voorkomen dat kinderen uit huis worden geplaatst. “Mijn droom is dat alle kinderen thuis bij de eigen ouders kunnen opgroeien. Dat elk kind in zijn eigen buurt kan leren, spelen en ontwikkelen. Dat kan alleen als we nog veel meer de directe omgeving van een kind meenemen als er problemen zijn.”

Binnen en buiten het gemeentehuis kijken

Ron heeft de afgelopen 4 jaar geleerd dat je niet altijd hoeft te wachten op regels. “Pak de energie die je voelt!” En blijf met beide benen op de grond staan. “Wees voorzichtig met het schrijven van droombeelden, verlies jezelf er niet in.” “Kijk altijd naar de lokale situatie”, vult Alwin aan. “Zelfs binnen een regio bestaan verschillen. In Hardenberg werken de dingen echt anders dan in Zwolle. Houd lokaal wat bij de lokale samenleving past, de decentralisatie is zo slecht nog niet.” Die lokale situatie leer je kennen door werkbezoeken af te leggen, besluit Win. “Binnen en buiten het gemeentehuis kijken, daar heb ik veel aan gehad.”

Tips voor nieuwe wethouders

- Geef professionals vertrouwen.
- Pak door als het kan, je hoeft niet altijd op regels te wachten.
- Verlies jezelf niet in droombeelden, blijf met beide benen op de grond staan.
- Kijk altijd naar de lokale situatie.
- Leg werkbezoeken af.

Wie heeft jou geïnspireerd in je jeugd?

Ron de Haan, wethouder in Castricum

“Ik vond steun bij vriendjes en vriendinnetjes”

“Mijn jeugd is getekend door emotionele onthechting. Ik wéét hoe het kinderen raakt en kan verwoesten als ze thuis niet de geborgenheid krijgen om zich emotioneel veilig te voelen. Dan is de sociale omgeving heel beslissend voor hoe je je als kind ontwikkelt. Ik vond steun bij vriendjes en vriendinnetjes. Daar kwam ik tot vervelens toe over de vloer. Ik ben nog steeds bevriend met mensen van toen. Sommigen ken ik al 45 jaar.”

Win Bijman, wethouder in Koggenland

“Mijn vader was eerlijk, consciëntieus, hardwerkend en oprecht”

“Mijn ouders hebben mij geïnspireerd, en dan vooral mijn vader. Mijn vader was eerlijk, consciëntieus, hardwerkend en oprecht. Hij zeurde nooit over kleine dingen, maar wees op de grote lijnen. Op de dingen die belangrijk zijn in het leven, zoals open en eerlijk zijn, doorzetten en kijken naar het grotere doel. Als wethouder jeugd weet ik hoe belangrijk het voorbeeld van ouders is. Zo'n voorbeeldfiguur probeer ik ook voor mijn eigen kinderen te zijn.”

Alwin te Rietstap, wethouder in Hardenberg

“Mijn broer heeft zich altijd normaal gevoeld”

“Ik ben in een ontzettend warm nest opgegroeid. Ik was de jongste van het gezin. Mijn oudere broer had de ziekte van Duchenne, een progressieve spierziekte. Hij is op vijftienjarige leeftijd overleden. In ons gezin moest dus altijd iemand verzorgd worden en toch voelde dat niet zo. Ik denk dat we dat nu ‘normaliseren’ noemen. Mijn broer zat in een rolstoel, maar ik heb nooit ‘gezien’ dat hij in een rolstoel zat. We gingen gewoon samen voetballen, dan stond hij in het doel. Mijn broer heeft zich ook altijd normaal gevoeld. Ik vind het heel inspirerend dat het mijn ouders gelukt is om ons zo te laten opgroeien.”

“Kijk wat kinderen, ouders en gezinnen nodig hebben”

In Zaltbommel en Ommen zijn de financiën op orde. In Zaltbommel dankzij de gedurfde eigen aanpak die de gemeente in 2015 koos, en die goed uitpakte. In Ommen dankzij de focus op ‘samen doen’ en preventie. Wethouders **Ko Scheele** (Ommen) en **Adrie Bragt** (Zaltbommel) kijken samen terug op 4 jaar portefeuille jeugd.

Ko Scheele
Ommen

Adrie Bragt
Zaltbommel

Ko is al 16 jaar wethouder, waarvan 12 jaar in Ommen. Al die tijd heeft hij jeugd in zijn portefeuille gehad. “In Ommen heb ik de decentralisaties meegemaakt. Ik ben blij dat we toen hebben besloten om in positieve gezondheid te investeren. Daar is Vitaal Vechtdal uit voortgekomen, een samenwerking van huisartsen, gemeenten, onderwijs, werkgevers en zorgverleners hier in de regio. Vanuit de gedachte dat een gezondere leefstijl helpt om fit te worden en te blijven. Zodat mensen minder gebruik hoeven te maken van zorg.” Als er zo’n fundament ligt, is het niet moeilijk om een lokaal sport- en preventieakkoord af te sluiten. “Dat hebben we deze periode gedaan. Het is een omvangrijk akkoord waar maar liefst 30 organisaties aan meedoen. Die ook concrete activiteiten organiseren. Zoals de sportclinics op scholen, waarmee verenigingen zich konden presenteren.”

Professionals dicht bij het kind

Vergeleken met Ko heeft Adrie de portefeuille jeugd pas kort onder zijn hoede. “Toen ik in 2018 verantwoordelijk werd voor het sociaal domein, was dat al op een bepaalde manier georganiseerd. Dan ga je het niet opeens helemaal anders doen.” Zeker niet in Zaltbommel, waar het jeugdzorgsysteem goed functioneert. Adrie richtte zich op consolideren en versterken. “Ik houd de uitgangspunten vast en koester het systeem. Ik ben er trots op dat een aantal onderzoeken nu heeft aangetoond dat de manier waarop wij het doen ook écht werkt.” Anders dan andere gemeenten koos Zaltbommel direct vanaf het begin voor professionals dicht bij het kind die niet alleen beoordelen maar ook behandelen. “We hebben 2 grote Buurtzorg Jong-teams, 1 voor de stad en 1 voor de dorpen. We voeren geen keukentafelgesprekken. Vanaf dag 1 zit er een professional aan tafel die samen met het gezin en zo nodig met de school gaat kijken wat er aan de hand is. Ze kijken ook verder dan het kind, want vaak ligt de oorzaak in het gezin.”

“Met professionals dicht bij het kind, die niet alleen beoordelen maar ook behandelen, kun je veel zorg voorkomen”

Tussen preventie en zorg in

Adrie legt uit dat de Buurtzorg Jong-teams veel zorg ‘afvangen’. “Je kunt het preventie noemen, maar eigenlijk zitten de teams tussen preventie en zorg in. En omdat we geen wachtlijsten hebben, zijn ze er altijd snel bij, in een pril stadium.” Hij vergelijkt het met een huis dat in brand staat. “De eerste 5 minuten zijn cruciaal, anders is het huis niet meer te redden of alleen met hele zware middelen.” De aanpak van Zaltbommel is goed voor het kind, aldus Adrie. “Dat staat voorop. Maar het is óók goed voor de financiën. De cijfers gespecialiseerde jeugdzorg zijn meer dan de helft lager dan het landelijk gemiddelde. Je kunt dus veel zorg voorkomen. Maar nogmaals: het gaat ons niet om het geld. Het belangrijkste is dat kinderen al die zorg niet hoeven door te maken.”

Samen doen

Ook Ommen staat er financieel goed voor. Maar dat was een paar jaar geleden wel anders. Toen had de gemeente nog forse tekorten. Volgens Ko was dat mede een gevolg van wat hij de ‘weeffouten’ uit 2015 noemt. “Bij de decentralisaties werd direct 15% bezuinigd. Tegelijkertijd kregen de gemeenten zorgcontinuïteit opgelegd. Zo kregen de gemeenten nauwelijks de kans om het anders en beter te doen.” De tweede weeffout waren de wijkteams. “Vrijwel alle gemeenten hebben daarvoor gekozen. Op zich een prima oplossing, behalve dat de teams uit professionals van zorgorganisaties bestaan. Bij de meeste professionals zit ‘helpen’ in het DNA. Maar dat is tegenwoordig niet de bedoeling. Mensen zijn, samen met de hulpverlener, zelf verantwoordelijk voor hun ondersteuning. Wij noemen dat ‘samen doen’.” Door te investeren in samen doen en preventie heeft Ommen nu geld over.

“Een papieren werkelijkheid is maar de halve werkelijkheid. Zoek mensen op”

Vertrouwen gunnen

Vertrouwen is de belangrijkste pijler van de manier van werken in Zaltbommel. Adrie: “Als ik naar de hartchirurg ga, vertrouw ik er ook op dat hij of zij het goed doet.” Vertrouwen bouw je door goed overleg. “En door de professionals te laten zien dat je ze het vertrouwen gunt.” Dat is overigens niet hetzelfde als iedereen maar zijn gang laten gaan. “Onze beleidsambtenaren zitten geregeld met de teams om tafel om de werkwijze te evalueren. Ook hebben we een intern kwaliteitssysteem en visitatie. Maar dat is normaal, het hoort bij het vak.” Natuurlijk zijn er ook verbeterpunten in Zaltbommel. Zoals het contact met de huisartsen, dat kan beter. “We zijn nu begonnen met POH’ers-jeugd, die kinderen in de huisartsenpraktijk kunnen zien. Want je kunt je afvragen of kinderen misschien onnodig naar de jeugd-ggz worden doorverwezen. Dat moet zich nog verder ontwikkelen. POH’ers-jeugd hebben bovendien het voordeel dat je kinderen dicht bij huis kunt behandelen en dat ze eerder worden geholpen. Daar hebben de kinderen baat bij.”

Papieren werkelijkheid is halve werkelijkheid

Het kind staat in Zaltbommel altijd op de eerste plaats. ‘Zorg goed voor de kinderen’ is dan ook de belangrijkste tip van Adrie aan nieuwe wethouders. “Kijk wat kinderen, ouders en gezinnen nodig hebben. Voer een eerlijk gesprek en regel vervolgens de zorg.” En – tweede tip – sluit zelf contracten met aanbieders af. “Doe niet mee in regionale inkoopssystemen. Dat past niet bij het verlenen van zorg dicht bij huis. In zo’n systeem gaat het ook nooit over het kind, maar over cijfers en hoe dingen zich ontwikkelen.” Ko raadt nieuwe wethouders aan om er te zijn. “Ga vooral niet in je kantoor zitten, bovenop je papieren. Want een papieren werkelijkheid is maar de halve werkelijkheid. Zoek mensen op en verbind. En weet dat dat tijd kost. We kennen allemaal de uitdrukking ‘alleen ga je sneller, samen kom je verder’. Zo is het echt. Ik heb dat wel moeten leren hoor, geduld is niet mijn sterkste eigenschap. Maar het loont wel. Wat overigens niet betekent dat je het dan maar los moet laten. Richting geven is en blijft belangrijk, gedurende het hele proces.”

Tips voor nieuwe wethouders

- *Zorg goed voor de kinderen, kijk wat kinderen, ouders en gezinnen nodig hebben.*
- *Sluit zelf op lokaal niveau contracten met aanbieders af.*
- *Ga niet in je kantoor zitten, maar zoek mensen op.*
- *Werk samen, ook al kost dat meer tijd.*

Wie heeft jou geïnspireerd in je jeugd?

Ko Scheele, wethouder in **Ommen**

“Van mijn vader leerde ik hard werken en veel genieten”

“Mijn vader was vlascommissionair en bietenagent. Zijn motto was: je doet 2 dingen in het leven, hard werken en veel genieten. Dat is me met de paplepel ingegoten. En ik pluk er nog steeds de vruchten van. Dat hard werken erbij hoort, heeft een Calvinistische oorsprong. Gelukkig mocht genieten ook. Ik heb zelf overigens ook op het land in het vlas gewerkt. Dat waren lange, zware dagen. Ik stond om 6 uur op en kroop 's avonds bekaf mijn bed in. Maar het verdiende wel goed. Dat baantje heeft me door mijn studententijd heen geholpen.”

Adrie Bragt, wethouder in **Zaltbommel**

“Mijn opa van moederskant liep altijd voorop”

“Ik kom van het platteland. Allebei mijn opa's waren van eenvoudige komaf. Maar dat weerhield mijn opa van moederskant er niet van om altijd voorop te lopen. Hij stuurde bijvoorbeeld al zijn kinderen naar school, óók mijn moeder. Omdat hij het belangrijk vond dat ze zich ontwikkelde en niet in haar eigen bubbel zou blijven. Dat was nogal wat in die tijd! Bij mijn vader ging het heel anders. Die was als boerenzoon voorbestemd om naar de landbouwschool te gaan. Daar zat hij ver onder zijn niveau, hij had alleen maar tieners en negens op zijn rapport. Het is dus ontzettend belangrijk om iemand in je omgeving te hebben die je stimuleert een positieve stap te nemen. En het beste uit jezelf te halen. Zoals de vader van mijn moeder deed. En mijn moeder later bij mij.”

“Houd de idealen waarmee je wethouder bent geworden vast”

In Rheden, Someren en Midden-Groningen staat preventie hoog op de agenda. De wethouders jeugd versterken de sociale basis om geïndiceerde zorg te voorkomen. En als zorg toch nodig is, regelen ze dat bij voorkeur lokaal, met aanbieders die ze kennen. Wethouders **Marc Budel** (Rheden), **Theo Maas** (Someren) en **Peter Verschuren** (Midden-Groningen) kijken samen terug op 4 jaar portefeuille jeugd.

Marc Budel
Rheden

Theo Maas
Someren

Peter Verschuren
Midden-Groningen

Toen Marc bijna 4 jaar geleden in Rheden begon, waren er weinig algemene, preventieve voorzieningen voor de jeugd. “Er waren 2 Aq’tjes voorzieningen voor ouderen, vanuit de Wmo, maar voor jeugd veel minder. Daar ben ik aan gaan werken.” Het resultaat mag er zijn: inlooppunten in de grote dorpen, het project Steunouders om uithuisplaatsingen te voorkomen, een scheidingsloket, een meidengroep. Daarnaast ging Marc om tafel met zorgaanbieders. “We zagen een paar producten die fors toenamen, vooral lichtere producten. We hebben aanbieders gevraagd betere triage te doen.” In september 2021 waren in Rheden 415 indicaties minder verstrekt dan een jaar eerder. “Aan deze cijfers zie je dat ondersteuning vanuit een goede sociale basis in combinatie met goede triage geïndiceerde jeugdzorg kan voorkomen.”

De ouderwetse gezinsondersteuner

Ook Peter investeerde in voorliggende voorzieningen. Zijn doel was: van geïndiceerde zorg naar netwerkversterking. “Bij ons in Midden-Groningen werd bijvoorbeeld de ouderwetse gezinsverzorger enorm gemist. In plaats van permanent jeugdzorg in te zetten, hebben we vorig jaar gezinsondersteuners geïntroduceerd. Daar heb ik wel even strijd voor moeten voeren. Maar nu – na de laatste evaluatie – is iedereen razend enthousiast. De inzet van gezinsondersteuners is geen proef meer, maar blijvend.”

Roger That Inspiratielab

Theo is trots op het netwerk dat Someren heeft opgebouwd. “Alle lokale zorg- en welzijnpartners, de verenigingen én ouders zitten erin, iedereen die op een of andere manier betrokken is bij opgroeiende kinderen. Al in 2015 heeft dit netwerk een meerjarenplan opgesteld, vanuit de gedachte

‘it takes a village to raise a child’.” Het meerjarenplan loopt nu 6 jaar en er zijn mooie dingen uitgekomen. Een daarvan bereikte zelfs het achtuurjournaal: het Roger That Inspiratielab. “Dat is een inlooplek voor jongeren, gevestigd in een oude smederij. Jongeren kunnen komen om te praten of juist niets te zeggen, om huiswerk te maken, om voor de houtkachel te zitten, het is allemaal goed. Het inspiratielab is vooral bedoeld voor jongeren die de weg een beetje kwijt zijn, maar moeilijker bij de gemeente of een zorgaanbieder binnenlopen. Als gemeente hebben we er geen bemoeienis mee. Sterker nog, we hebben het voor elkaar gekregen door ons er juist niet mee te bemoeien, maar wél mee te verbinden.” Dat het meerjarenplan werkt, bevestigen de cijfers van de GGD. “In 2015 waren hier 220 kinderen tussen de 4 en 18 jaar onvoldoende weerbaar. Dat aantal is met 30% afgenomen. Dat is keiveel, daar ben ik trots op.”

Gesprekken voeren en opschrijven

Om als wethouder je rol goed te kunnen vervullen, moet je weten waar je portefeuille écht over gaat. Peter bedacht daar een mooie manier voor. “Ik was al langer wethouder, maar kreeg in 2018 de portefeuille jeugd erbij. Ik ben toen met alles en iedereen gaan praten: ouders, kinderen, hupverleners, het onderwijs, huisartsen. En al die gesprekken heb ik opgeschreven en de teksten heb ik aan mijn gesprekspartners voorgelegd, met de vraag of ik het goed begrepen had. Door die gesprekken te voeren en op papier te zetten, kwam het goed in mijn geheugen. Het gaf me een basis én een goed inzicht. Ik kon daarna makkelijker zien wat er moest gebeuren.” De gesprekken zijn gebundeld in een boek: *Worstelen met geboeide handen. Hoe de gemeente greep zoekt op de jeugdzorg*. “De afspraak met de uitgever was voor mij een goede stok achter de deur. Er moest echt wat komen.”

“Toen het jeugdwerk een voetbaltoernooi organiseerde, deed ook een raads- en wethoudersteam mee. Dat vond de jeugd fantastisch”

Laten zien wat je doet en bereikt

Marc laat zich veel zien als wethouder. “Ik ben hiervoor onder andere hoofd communicatie geweest bij een andere gemeente. Ik ben het dus gewend om te communiceren, ook via Facebook, Twitter en Instagram. Ik laat zien wat we doen en bereiken. En als er een voetbaltoernooi is, sta ik zelf in het doel. Meedoen is belangrijk, betrokken en aanwezig zijn. Toen het jeugdwerk een voetbaltoernooi organiseerde, deed ook een raads- en wethoudersteam mee. Dat vond de jeugd fantastisch.” Ook keuzes durven maken is een belangrijke eigenschap van een wethouder. “We hadden de jeugdzorg samen met 11 andere gemeenten aanbesteed. In 2020 was er een nieuwe aanbesteding en gingen we van ruim 400 naar circa 240 aanbieders. Dat vond ik nog steeds te veel om goed samen te werken. Toen hebben wij een paar producten lokaal aanbesteed. Dat vergt wel moed hoor! En je moet het goed kunnen uitleggen, ook aan je collega-wethouders.” Nu doet Rheden zaken met 8 (clusters van) aanbieders. “Die 8 aanbieders, de gemeente en een lokale (welzijns)partij zitten elke week met elkaar aan tafel om lastige casussen te bespreken. Dan kijken we of lichte ondersteuning óf geïndiceerde zorg nodig is.”

Werken vanuit vertrouwen

Theo vindt werken vanuit vertrouwen belangrijk. “Vlak voordat de transitie plaatsvond was ‘het vertrouwen terug naar de professional’ een van de motto’s. Maar daar is weinig van terechtgekomen. Ik zie dat we juist meer vanuit wantrouwen zijn gaan werken en dat kost veel tijd en geld en energie. Terwijl ik heel veel mensen tegenkom die ik vertrouw, ook zorgaanbieders.” Vertrouwen vraagt om een open gesprek met aanbieders. “En dat kan inderdaad niet met 200 tegelijk,

dus ik begrijp de stap van Marc heel goed. Hier in de regio hebben we met onze belangrijkste partners een ambitie-akkoord gesloten. Met daarin onze gedeelde ambities én oog voor elkaars belangen.” “Mooi”, reageert Peter. “Midden-Groningen doet nu nog mee aan een open house-constructie met 200 aanbieders. Maar ook wij willen met de grootste partijen gaan praten over betere hulp aan met name multi-probleemgezinnen. Want daar gaat bij ons het grootste deel van de jeugdzorg naartoe. Ik ben het ermee eens dat ‘in partnerschap’ de beste manier is. De meeste aanbieders deugen inderdaad. Ook zij willen het beste voor de kinderen en de gezinnen.”

Gezinnen een stem geven

Marc, Peter en Theo hadden alle drie meer tijd aan de verbinding met onderwijs willen besteden. Peter had ook gezinnen en ouders meer stem in de beleidsvoorbereiding willen geven. “Zij moeten de bestuurders voeden, maar daar hebben we nog geen goede vorm voor gevonden.” Theo haakt daarop in. “Precies, we moeten de expertise van ervaringsdeskundigen veel meer gebruiken. Zij kunnen ons een waardevolle spiegel voorhouden. In Someren sluiten nu 2 keer per maand ervaringsdeskundigen aan bij het sociale team. Dat is heel verrijkend, ik had dat verder willen uitbouwen.” Marc vindt het jammer dat een wethouder jeugd vooral met jeugdzorg bezig is. “Terwijl 85% van de jongeren het zonder ondersteuning doet. Ook voor die groep wil ik wethouder zijn.”

Blijf idealist

Peter raadt nieuwe wethouders aan om met iedereen te praten, zoals hij zelf ook deed toen hij als wethouder jeugd begon. “Dat is beter dan erover lezen. Ga naar iedereen toe!” Theo’s advies is ‘blijf idealist’. “Houd de idealen waarmee je wethouder bent geworden vast. Bestuur vanuit idealisme, geld is slechts een kader waarbinnen je moet werken.” “En verwerk die idealen in een visie op veilig en gezond opgroeien met een plek voor talenten”, besluit Marc. “Jeugdzorg is niet meer dan een onderdeel daarvan. Zo krijgt het de plek die het verdient, net als onderwijs, sport en cultuur.”

Tips voor nieuwe wethouders

- Maak gebruik van de expertise van ervaringsdeskundigen.
- Geef gezinnen en ouders een stem in de beleidsvoorbereiding.
- Laat zien wat je doet en bereikt.
- Ga met iedereen praten, zodat je weet wat er speelt.
- Houd je idealen vast.

Wie heeft jou geïnspireerd in je jeugd?

Peter Verschuren, wethouder in **Midden-Groningen**

“Met mijn leraar besprak ik alle toestanden in de wereld”

“Op de middelbare school trof ik een leraar aardrijkskunde met wie het heel goed klikte. Het was een nog jonge vent. Met hem sprak ik over het kolonialisme, over het Amerikaanse imperialisme, over alle toestanden in de wereld. Die gesprekken zijn mede de reden geweest dat ik me al op de middelbare school bij de SP heb aangesloten. Na mijn school ben ik sociale geografie gaan studeren. Dat is ongetwijfeld ook deels aan hem te danken.”

Marc Budel, wethouder in **Rheden**

“Juf Cuni gaf me alle ruimte”

“Mijn basisschool was een Jenaplanschool, een school met veel vrijheid, en daar voelde ik me als een vis in het water. Zeker bij juf Cuni, want zij gaf me alle ruimte. Ik had veel interesses en mocht lekker doorwerken. Ze remde nooit af. Ze stimuleerde me juist, ook om anderen te helpen. Niet door heel nadrukkelijk aanwezig te zijn, maar met een zacht handje in de rug: ‘ga maar’. Ze zag mijn talenten. Later kwam mijn broertje ook bij haar in de klas. Hij was heel anders dan ik en juist niet met leren bezig. Maar juf Cuni zag ook zijn talenten en stimuleerde die ook. Naderhand ben ik pas gaan beseffen hoe mooi dat was.”

Theo Maas, wethouder in **Someren**

“Mijn biologieleeraar ging op een volwassen manier het gesprek aan”

“Ik twijfelde tussen mijn oma – of opoe zoals wij haar noemden – en mijn biologieleeraar op de middelbare school. Het is de leraar geworden. Marten Salverda was de eerste leerkracht die op een volwassen manier het gesprek met mij aanging. Op een heel open manier. ‘Wat wil jij later betekenen?’, vroeg hij. Dus niet ‘wat wil jij later worden’. Marten was betrokken bij de organisatie van de schoolweken. Dan gingen de leerlingen op reis naar Praag, Londen of Parijs. Behalve de kinderen die geen geld had. Die gingen naar Maria Roepaan in Gennep, een instelling voor kinderen met een verstandelijke beperking. Ik ging met Marten naar Maria Roepaan. En dat is een enorme eyeopener geweest. Opeens wist ik wat ik wilde. Ik zat in 5 vwo en ben voortijdig gestopt met school. Ik had voldoende opleiding om de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking in te gaan.”

“Een betere start op de basisschool betaalt zich over 10 jaar uit”

Heerhugowaard doet goede ervaringen op met de methode Beschermjassen. Lansingerwaard zet in op sport en cultuur. En Heerenveen investeert in de samenwerking met onderwijs. In alle 3 de gemeenten is een verandering in gang gezet, maar – waarschuwen de wethouders – ze zijn er nog niet. Wethouders **John Does** (Heerhugowaard), **Ankie van Tatenhove** (Lansingerland) en **Jelle Zoetendal** (Heerenveen) kijken samen terug op 4 jaar portefeuille jeugd.

John Does
Heerhugowaard

Ankie van Tatenhove
Lansingerland

Jelle Zoetendal
Heerenveen

“De ene keer
faciliteer je een
goed idee van een
ander, de andere
keer initieer je zelf
een verandering”

John komt oorspronkelijk uit de kunst en cultuur. Hij studeerde aan het conservatorium en werkte daarna regelmatig met jongeren en muziek. Dan zag hij mooie dingen gebeuren. “Dat ben ik nooit vergeten. Daarom was geld vrijmaken voor een cultuurverbinder een van de eerste dingen die ik als wethouder heb gedaan. En dat is aardig gaan lopen. We laten jongeren zelf dingen bedenken en faciliteren dat vervolgens. Ik denk dat dit – zeker in coronatijd – heel wat bushokjes heeft gescheeld. We gaan het nu uitbreiden met sport.” John investeerde ook in de methode Beschermjassen, een bijzondere aanpak voor jongeren die vastlopen in de reguliere zorg. “Daar ben ik echt trots op. De methode draait om veiligheid en verbinding. Je omringt de jongere met mensen die voor hem of haar belangrijk zijn, als een beschermjas. Samen gaan ze gesprekken voeren. En dan blijken vaak generatie-aspecten mee te spelen. Bijvoorbeeld dat opa iets heeft meegemaakt in de oorlog wat bij de jongere naar bovenkomt. De meeste jongeren kunnen na 2 sessies in het beschermjassenhuis weer verder. Dat vind ik mooi.”

Urban Sportspark

Ook Ankie zette in Lansingerland stappen in de verbinding met cultuur en sport. Haar uitdaging was een alternatief te vinden voor een repressieve aanpak. “Ik geloof niet in straffen. Liever zoek ik naar manieren om van raddraaiertjes verantwoordelijke mensen te maken, die zich bekommeren om anderen. Dat kan via sport en cultuur. Helpen bij trainingen bijvoorbeeld of samen muziek maken.” Lansingerland beschikt inmiddels over een cultuurcentrum en het Urban Sportspark is een van de veelzijdigste sportparken in Nederland. Blij is Ankie ook met de webinars voor ouders die de gemeente organiseert. “Dat is een van de weinige goede dingen die

corona heeft voortgebracht! Vóór corona kregen we het zaaltje nooit vol als we thema-avonden voor ouders organiseerden. Maar bij het eerste webinar waren 140 mensen aanwezig. Ons bereik is veel groter.”

Samen aan de slag

Jelle verbeterde de samenwerking met onderwijs. “In mijn eerdere periode als wethouder had ik sport in mijn portefeuille. Ik kende alle voorzitters van de sportverenigingen. Toen ik onderwijs erbij kreeg, bleek dat niemand de schooldirecteuren kende. Ik ben een netwerk gaan opbouwen en dat resulteerde in het handvest Samen aan de slag. Ook de peuteropvang doet mee. Er staan 3 programmalijnen in: een doorgaande leerlijn, het pedagogisch opvoedklimaat versterken en gelijke kansen in het onderwijs. Door corona stond het even op een lager pitje. Maar toen het extra onderwijsgeld van het Rijk kwam, hebben we het handvest er weer bij gepakt. Alles wat we doen, past bij een van de leerlijnen. Het biedt een kader.” In een van de dorpen rond Heerenveen bracht Jelle bovendien 2 betaalde coaches de school binnen. “In het dorp wonen veel mensen met een lage sociaal-economische status. Er waren vaak problemen op school. Nu is er meer rust in en om de school en dat zie je terug in de schoolresultaten. Die zijn behoorlijk verbeterd. Dat is enorme winst voor de kinderen. Ik denk dat deze betere start op de basisschool zich over 10 jaar echt uitbetaalt.”

Verbindingsofficier

Gevraagd naar hun rol als wethouder, geven John, Ankie en Jelle aan dat die divers is. Ankie: “De ene keer faciliteer je een goed idee van een ander, de andere keer initieer je zelf een verandering.” “Precies”, zegt John. “Zonder mij was de

“Voor verandering is een lange adem nodig”

cultuurverbinder er bijvoorbeeld nooit geweest.” Jelle en Ankie benadrukken hoe belangrijk het is om zelf te zien en te voelen waar het écht om gaat. “De eerste keer dat een G-groep in Lansingerland afzwoom voor het A-diploma mocht ik als wethouder de diploma’s uitreiken”, vertelt Ankie. “Ik vergeet nooit meer hoe trots een van de kinderen achteraf naar zijn ouders toeliep. ‘Mama, mama, kijk, nou heb ik óók een diploma’. Ik besepte opeens hoe belangrijk het voor kinderen met een beperking is om gewoon mee te doen. Daar heb ik dus meer in geïnvesteerd.” Jelle vindt het belangrijk dat zijn ambtenaren datzelfde gevoel hebben. “Ze moeten beseffen dat het om méér gaat dan cijfers en dingen op papier zetten. Verder zie ik mijn rol als wethouder vooral als verbindings-officier. Ik maak de lijntjes die al lopen sterker, ik zorg dat mensen elkaar beter gaan begrijpen.”

Normaliseren

De drie wethouders benadrukken dat er een verandering in gang is gezet, maar dat ze er nog niet zijn. Daar is een lange adem voor nodig. Normaliseren, het onderwijs betrekken, problematische echtscheidingen en meer maatwerk in de zorg zijn onderwerpen die ze op hun netvlies hebben staan. Jelle: “Je hoort er als ouder bijna niet meer bij als je kind niets heeft. Het zou toch andersom moeten zijn?” “Het lijkt of ouders liever op zoek gaan naar een etiketje voor hun kind, dan naar iemand die hun kind kan helpen om met al zijn eigenaardigheden een goed plekje in de maatschappij te vinden”, vult Ankie aan. “Onderwijs heeft daar een belangrijke rol in. Maar onderwijs lijkt het liever over de schutting heen te gooien naar de jeugdhulp.” “Ieder kind moet door het malletje passen”, vervolgt Jelle. “Maar dat is gewoon niet de realiteit.” “We moeten ook oog houden voor de veerkracht van kinderen”, zegt John.

Versterking en verrijking

Ankie is inmiddels geen wethouder meer. Haar opvolger heeft ze aangeraden om ook met de data aan de slag te gaan. “Dat gebeurde nog niet toen ik wethouder werd. In data zie je trends. Bijvoorbeeld dat het aantal kinderen met dyslexie schrikbarend hoog is. En ga vooral buiten lopen, ga naar de mensen toe.” “Plaats een stip op de horizon”, zegt Jelle. “En kijk vervolgens wat dan je eerste stap moet zijn. Een duidelijk doel helpt je om koersvast te opereren.” “Houd je gezonde verstand erbij”, voegt John toe. “Oplossingen hoeven niet ingewikkeld te zijn of veel te kosten, met gezond verstand kom je een heel eind.” En sluit aan bij een bestuurlijk leernetwerk, als je de kans krijgt. “Het was een versterking en verrijking en heeft me vaak aan het denken gezet. En nieuwe inspiratie gegeven.” “Het is een soort ‘lotgenotencontact’”, besluit Jelle. “Iedereen worstelt met dezelfde dingen. Dat vond ik waardevol en steunend.”

Tips voor nieuwe wethouders

- Ga ook met data aan de slag, zodat je trends kan zien.
- Ga naar de mensen toe.
- Plaats een stip op de horizon en werk daar stap voor stap naartoe.
- Houd je gezond verstand erbij.

Wie heeft jou geïnspireerd in je jeugd?

John Does, wethouder in **Heerhugowaard**

“Mijn broertje overleed toen hij 15 was”

“Mijn inspiratiebron is ontegenzeggelijk mijn broertje geweest. Hij was een jaar jonger dan ik en had vanaf zijn eerste jaar kanker. Hij overleed toen hij 15 was. Dat heeft mij gevormd en mijn leven bepaald. Behalve dat het droevig was, maakt het je ook bewust van je menszijn, dat je het samen moet doen. Je leert oog te houden voor wat er met mensen gebeurt. Dat zie je terug binnen ons gezin. Ik heb 5 broers en 5 zussen, ik ben de achtste in de rij. Door mijn broertje waren we heel hecht, we hadden iets te doen met elkaar. We bekommeren ons nog steeds om elkaar. En zijn nog altijd even hecht. Om een mooi voorbeeld te noemen: we hadden afgesproken dat we op de honderdste geboortedag van onze vader met z'n allen naar het kerkhof zouden gaan. Maar dat viel op een dinsdag, bijna iedereen moest gewoon werken. Toen hebben we gewoon 's ochtends om 5 uur afgesproken. Sindsdien staan we elk jaar op 29 januari om 5 uur met de nazaten op het kerkhof.”

Ankie van Tatenhove, tot 1 november 2021
wethouder in **Lansingerland**

“Nergens blij je kind, behalve bij je ouders”

“Het klinkt een beetje saai, maar in mijn jeugd waren mijn ouders het belangrijkste. Ik was altijd welkom in een warm nest. Thuis is de enige plek waar je mag zijn wie je bent, ook als je je chagrijnig voelt. Het is de plek waar mensen blij zijn als je een diploma haalt of iets anders bereikt. En waar ze er voor je zijn als je niet lekker in je vel zit of als je een verdrietig groot kind bent. Toen ik 25 was, heb ik een miskraam gehad. Ook toen kon ik thuis terecht. Ik weet nog goed dat ik in de stoel van mijn vader zat, de benen opgetrokken en niks hoefde te doen. Ik mocht helemaal mijzelf zijn en realiseerde me dat dat uniek is – nergens blij je kind, behalve bij je ouders. Het klinkt heel gewoon, maar het is heel bijzonder.”

Jelle Zoetendal, wethouder in **Heerenveen**

“Mijn vader leerde mij nieuwsgierig te blijven”

“Mijn vader – of heit zoals wij zeggen – was iemand bij wie je je verhaal kwijt kon en die richting gaf als je even zoekende was. Hij leerde mij nieuwsgierig te blijven en door te vragen, ook als ik verontwaardigd was. ‘Ga ontdekken wat er aan de hand is!’ Dat geef ik nu ook aan mijn eigen kinderen mee. Toen ik wat ouder was, vervulde de schooldirecteur een zelfde soort rol voor mij. Ik had het niet naar mijn zin op school, zat er niet op mijn plek. En dat zorgde voor strubbelingen. Ik kon moeilijk stil zitten, de boeken trokken me niet. Als ik dan voor een gesprek naar de schooldirecteur moest, hadden we het bijvoorbeeld over Van Kooten en De Bie en over Freek de Jonge. Hij zocht iets om een leuk gesprek over te hebben, hij prikkelde me en trok me er op die manier weer bij. De strubbelingen kwamen helemaal niet ter sprake. Na zo'n gesprek deed ik mijn huiswerk toch wel.”

Colofon

Van klein tot groot

Wethouders investeren in kansen voor jongeren

Een uitgave van het ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Den Haag, februari 2022

Tekst

Ingrid Brons, Leiden

Ontwerp en opmaak

Things To Make And Do, Den Haag

Normaliseren, demedicaliseren, preventie en de eigen kracht van gezinnen verstevigen zijn belangrijke doelstellingen in de Jeugdwet. Een groeiende groep wethouders denkt actief over deze thema's na en kiest ervoor om te investeren in preventie en de positieve ontwikkeling van kinderen en jongeren. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) wil samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) deze wethouders helpen om te versnellen en heeft het initiatief genomen voor een bestuurlijk leernetwerk preventie jeugd. Jeugd wethouders kunnen hier hun kennis van en ervaringen met jeugdpreventie met elkaar delen en elkaar helpen om nieuwe stappen te zetten voor het gezond en veilig opgroeien van kinderen. Voor vragen over deze publicatie kunt u contact opnemen met Marieke Koppenaar-de Lange, marieke.koppenaar@minvws.nl.

Gerria Toeter

Jelle Zoetendal

Theo Maas

Ron de Haan

Ko Scheele

Frank Berkhout

Van klein tot groot

Wethouders investeren in kansen voor jongeren

Een uitgave van het ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Den Haag, februari 2022

